

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 465/2023-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára (sudca spravodajca) a sudcov Ivana Fiačana a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného Advokátskou kanceláriou Ivan Syrový, s. r. o., Kadnárova 83, Bratislava, proti postupu Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-4Sa/85/2021 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Správneho súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. BA-4Sa/85/2021 **b o l o p o r u š e n é** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a jeho právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Správne mu súdu v Bratislave **p r i k a z u j e**, aby v konaní vedenom pod sp. zn. BA-4Sa/85/2021 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **300 eur**, ktoré **j e** Správny súd v Bratislave **p o v i n n ý** zaplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Správny súd v Bratislave **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy právneho zastúpenia **530,85 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyňi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 18. septembra 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom správneho súdu v konaní vedenom pod sp. zn.

BA-4Sa/85/2021. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal správne mu konat' bez zbytočných priet'ahov a priznal mu primerané finančné zadosťučinenie 7 000 eur.

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že Sociálna poisťovňa, ústredie (ďalej len „žalovaná“) rozhodnutím o predbežnom opatrení č. 26301-10/2020-BA zo 16. októbra 2020 znížila sťažovateľovi nárok na výplatu úrazovej renty od mesiaca október 2020 z dôvodu vzniku pochybnosti, či miera poklesu pracovnej schopnosti je naďalej v rozsahu 100 %. Proti tomuto rozhodnutiu podal sťažovateľ odvolanie. Žalovaná rozhodla o odvolaní rozhodnutím č. 86144-3/2020 z 30. decembra 2020, ktorým zmenila výrok napadnutého rozhodnutia tak, že doplnila konkrétne znížené sumy úrazovej renty za konkrétne obdobia a nahradila slová „*dňa 24. októbra 2016*“ slovami „*dňa 17. júla 2017*“. V ostatnom odvolanie zamietla a potvrdila rozhodnutie č. 26301-10/2020-BA zo 16. októbra 2020.

3. Sťažovateľ sa správnou žalobou podanou Krajskému súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) 10. februára 2021 domáhal preskúmania rozhodnutia žalovanej č. 86144-3/2020 z 30. decembra 2020.

4. Z vyžiadaného spisového materiálu ústavný súd zistil, že uznesením č. k. 4Sa/13/2021-27 z 12. mája 2021 krajský súd žalobu odmietol. Dňa 27. mája 2021 sťažovateľ podal kasačnú sťažnosť proti uzneseniu z 12. mája 2021, ktorú 15. júna 2021 krajský súd doručoval žalovanej na vyjadrenie. Sudca dal 30. júna 2021 pokyn na doručenie vyjadrenia žalovanej sťažovateľovi a 27. augusta 2021 bola vec predložená kasačnému súdu.

5. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky uznesením sp. zn. 7Ssk/7/2021 z 30. septembra 2021 napadnuté uznesenie správneho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, pričom 15. októbra 2021 dal sudca pokyn na doručenie kasačného rozhodnutia účastníkom konania.

6. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že 29. októbra 2021 sťažovateľ doručil krajskému súdu dôkaz – znalecký posudok. Dňa 3. februára 2022 krajský súd doručil výzvu na vyjadrenie a žalobu s prílohami žalovanej, 15. marca 2022 doručil vyjadrenie žalovanej sťažovateľovi a zároveň zaslal podanie sťažovateľa označené ako „doplnenie dôkazu“ na vedomie žalovanej. Vyjadrenie sťažovateľa bolo krajskému súdu doručené 21. marca 2022 a následne ostal krajský súd nečinný.

7. Ústavný súd uznesením sp. zn. II. ÚS 465/2023 z 11. októbra 2023 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu. Dňa 6. novembra 2023 správny súd zaslal žalovanej na vyjadrenie repliku sťažovateľa z 21. marca 2022.

8. Sťažovateľ žiada o priznanie finančného zadosťučinenia 7 000 eur, poukazujúc na právnu neistotu, v ktorej sa dlhodobo nachádza, aj s prihliadnutím na tú skutočnosť, že v tomto prípade ide o konanie vo veciach sociálneho zabezpečenia.

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. Sťažovateľ argumentuje, že z hľadiska predmetu konania ide bežný predmet prieskumu správnych súdov, vec nepovažuje za osobitne zložitú po právnej ani faktickej stránke. Nie je podľa neho opodstatnené, aby bol krajský súd nečinný viac ako dva roky.

10. Sťažovateľ uvádza, že vždy poskytol súdu maximálnu mieru súčinnosti, na výzvy reagoval obratom v určenej lehote, pričom svojím aktívnym konaním rozhodne nezapríčinil vzniknuté prieťahy.

11. Napriek tomu, že správna žaloba sťažovateľa bola správnemu súdu predložená ešte v roku 2021, dosiaľ o nej nebolo právoplatne rozhodnuté. Z hľadiska predmetu konania by jej podľa sťažovateľa mala byť venovaná zvýšená pozornosť, keďže sa koná o nárokoch, o ktorých ak by nebolo rozhodnuté urýchlene, poskytnutá ochrana by sa minula účinku.

III.

Vyjadrenie správneho súdu a replika sťažovateľa

III.1. Vyjadrenie správneho súdu:

12. Správny súd k ústavnej sťažnosti zaujal stanovisko podaním sp. zn. 1SprV/480/2023 z 9. novembra 2023, ktorého súčasťou je vyjadrenie zákonnej sudkyne a chronológia úkonov v napadnutom konaní.

13. Správny súd k ústavnej sťažnosti uviedol, že predmetná vec prešla v rámci prechodu výkonu súdnictva z krajského súdu na správny súd, ktorý začal svoju činnosť 1. júna 2023. Dňa 2. júna 2023 bola náhodným výberom pridelená na prejednanie a rozhodnutie zákonnej sudkyne a 9. augusta 2023 jej bola fyzicky predložená na ďalší postup.

14. Zákonná sudkyňa uviedla, že sa nejaví, že by vo veci bolo potrebné vykonať dokazovanie zo strany správneho súdu a je možné vychádzať zo skutkového stavu ustáleného orgánom verejnej správy zachyteného v administratívnom spise. Vo vzťahu k právnej zložitosti veci zákonná sudkyňa uviedla, že k veci dosiaľ neexistuje relatívne ustálená rozhodovacia prax správnych súdov. Z povahy rozhodnutia, ktoré má predbežnú povahu a je preskúmateľné iba za predpokladu, že mohlo mať za následok ujmu na subjektívnych právach účastníka konania, vyplýva, že správny súd pristúpi k jeho prieskumu zásadne iba v ojedinelých a výnimočných prípadoch (rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. sn. 8Sžf/101/2014), pričom práve uvedená ojedinelosť sa pretavuje aj do následnej právnej zložitosti veci. Zákonná sudkyňa tiež uviedla, že zo spisu nevyplýva, že by mal sťažovateľ podiel na vzniku prieťahov v konaní.

15. Zákonná sudkyňa uviedla, že správny súd postupoval v úvode konania plynule, po doručení vyjadrenia sťažovateľa 21. marca 2022 však ostal nečinný. Prieťahy, ktoré v konaní vznikli, podľa jej názoru spočívajú v nečinnosti správneho súdu, a nie v neefektívnosti, resp. nadbytočnosti vykonaných úkonov.

16. Správny súd vo vyjadrení poukázal na personálnu poddimenzovanosť, nadmerné zaťaženie a vysoký počet vecí.

III.2. Replika sťažovateľa:

17. Sťažovateľ vo svojej replike uviedol, že správny súd vo svojom vyjadrení *de facto* priznáva vznik prieťahov, ktoré sú neodôvodnené a zbytočné. Hlavným argumentom súdu je personálna poddimenzovanosť, ktorá má vplývať na rýchlosť konania. Sťažovateľ uviedol, že rešpektuje a akceptuje vyťaženosť správneho súdu a rovnako tak aj jeho personálnu poddimenzovanosť, tieto

skutočnosti (s odvolaním sa na judikatúru ústavného súdu) však podľa neho nemôžu byť dôvodom, aby dochádzalo k zbytočným priet'ahom a odopretiu základného práva s'ťažovateľa na súdnu ochranu. Jeho ústavnú s'ťažnosť je preto potrebné v plnom rozsahu považovať za dôvodnú.

18. S'ťažovateľ zdôraznil špecifický predmet konania v jeho právnej veci a správne mu súdu vytkol, že neprihliada na jeho význam pre s'ťažovateľa.

19. V závere repliky s'ťažovateľ špecifikoval trovy konania.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej s'ťažnosti

20. S'ťažovateľ podstatnou časťou argumentácie tvrdí, že zo strany správneho súdu konajúceho v jeho veci došlo k vzniku zbytočných priet'ahov.

21. Predmetom konania pred ústavným súdom je preto posúdenie, či postupom správneho súdu v napadnutom konaní došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

22. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, ktoré je garantované v čl. 48 ods. 2 ústavy, osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (m. m. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 132/03, I. ÚS 65/04).

23. Ústavný súd pri rozhodovaní o ústavných s'ťažnostiach namietajúcich porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, resp. práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, vychádza zo svojej ustálenej judikatúry, v súlade s ktorou účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04).

24. Priznanie práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov zakladá povinnosť súdu aj sudcu na organizovanie práce tak, aby sa toto právo objektívne realizovalo (m. m. II. ÚS 21/01, I. ÚS 251/05). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník (strana sporu) obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

25. Povinnosť správneho súdu a jeho sudcu konať rýchle a hospodárne je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp správneho súdneho konania v § 5 ods. 7 Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) a povinnosť konať bez priet'ahov v § 5 ods. 1 SSP. Aj správny súd je teda povinný postupovať v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádzať zbytočným priet'ahom, konať hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania účastníkov konania a iných osôb.

26. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu, a to najmä podľa týchto troch základných kritérií: právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania (resp. strany v spore) a postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02). V súlade s judikatúrou EŠLP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02).

27. Pokiaľ ide o posúdenie kritéria právna a skutková zložitosť prejednávanej veci, ústavný súd konštatuje, že správny súd pristupuje k prieskumu rozhodnutí predbežnej povahy iba za predpokladu, že by také rozhodnutie mohlo mať za následok ujmu na subjektívnych právach účastníka, teda len v ojedinelých prípadoch. Napriek nie úplne bežnému predmetu konania, vychádzajúc z predloženého spisového materiálu, ústavný súd konštatuje, že nič nenasvedčuje tomu, že by išlo o skutkovo či právne mimoriadne náročnú vec. V súvislosti s týmto kritériom tak nie je možné správny súd zbaviť jeho zodpovednosti za priebeh a doterajšiu dĺžku napadnutého konania a s tým súvisiaci vznik prietáhov. Ústavný súd zoberal do úvahy aj povahu veci, ktorá patrí do kategórie tzv. citlivých konaní, ktoré si vyžadujú zo strany vo veci konajúceho súdu osobitný prístup.

28. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prietáhoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Po preskúmaní príslušného spisového materiálu ústavný súd zistil, že sťažovateľ svojím správaním v napadnutom konaní neovplyvnil nežiaducim spôsobom jeho dĺžku.

29. Tretím hodnotiacim kritériom je postup správneho súdu v napadnutom konaní. Ústavný súd poukazuje na skutočnosť, že dĺžku napadnutého konania poznačilo predovšetkým obdobie neodôvodnenej nečinnosti správneho súdu po doručení vyjadrenia sťažovateľa 21. marca 2022, keďže od tohto okamihu ostal súd absolútne nečinný až do prijatia ústavnej sťažnosti sťažovateľa ústavným súdom na ďalšie konanie.

30. Ústavný súd zastáva názor, že správny súd v napadnutom konaní postupoval i nesústreďene a neefektívne v súvislosti s vydaním uznesenia o odmietnutí správnej žaloby, ktoré kasačný súd zrušil a vec vrátil správne súdu na ďalšie konanie z dôvodu, že rozhodol nesprávne. Na základe uvedených zistení je zrejmé, že správny súd nezvolil v súdnom konaní taký procesný postup, ktorý by smeroval k rýchlemu odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa sťažovateľ nachádza.

31. Ústavný súd stabilne zdôrazňuje, že postup súdu spočívajúci len v samotnom vykonaní rôznych úkonov, ktoré však nevedú k meritórnemu ukončeniu sporu, nie je možné považovať za postup efektívny, sledujúci odstránenie stavu právnej neistoty.

32. Ústavný súd pripomína, že personálne obsadenie súdu, jeho organizácia, vysoký počet vecí, ako i optimalizácia súdnictva nie sú dôvodmi, pre ktoré by malo byť ospravedlnené, tolerované a ústavne udržateľné porušovanie základného práva sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd nad rámec poznamenáva, že je táto okolnosť z individuálneho hľadiska, teda z hľadiska osoby zákonného sudcu pochopiteľne ospravedlniteľná,

avšak z hľadiska celkovej zodpovednosti správneho súdu za plynulosť konania v posudzovanej veci ju zohľadniť nemožno.

33. Vychádzajúc z uvedeného, ústavný súd dospel k názoru, že predovšetkým nečinnosťou, ale i nesústređeným postupom správneho súdu v napadnutom konaní došlo k zbytočným prieťahom, a tým aj k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku rozhodnutia).

V.

Príkaz konať vo veci a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

34. V záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd prikázal správnomu súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) konať v predmetnej veci bez zbytočných prieťahov, pretože ku dňu prerokovania ústavnej sťažnosti nebolo v merite veci právoplatne rozhodnuté (bod 2 výroku rozhodnutia).

35. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiada priznať primerané finančné zadosťučinenie 7 000 eur s poukazom na právnu neistotu, v ktorej sa dlhodobo nachádza, aj s prihliadnutím na tú skutočnosť, že v tomto prípade ide o konanie vo veciach sociálneho zabezpečenia.

36. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných EŠLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

37. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti posudzovanej veci považoval za potrebné priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie. Pri svojom rozhodovaní vzal do úvahy všetky okolnosti danej veci, predovšetkým celkovú dĺžku napadnutého konania, neodôvodnenú nečinnosť a neefektívny postup správneho súdu, ako aj predmet napadnutého konania a jeho význam pre sťažovateľa. Po zohľadnení týchto okolností, majúc na pamäti to, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd považoval za primerané priznať sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 300 eur podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde (bod 3 výroku rozhodnutia).

38. Podľa § 135 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva alebo slobody, je povinný sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu. Ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v tejto lehote priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, v zmysle odseku 2 citovaného ustanovenia sa zvyšuje finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplata.

VI. Trovy konania

39. Sťažovateľ si uplatnil náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktoré mu vznikli v súvislosti s právnym zastupovaním právnou zástupkyňou.

40. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Za prvé dva úkony právnej služby, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania a podanie ústavnej sťažnosti, vychádzal z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za prvý polrok 2022, ktorá bola 1 252 eur, keďže išlo o úkony právnej služby vykonané v roku 2023. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2023 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 208,67 eur. Takto stanovená odmena predstavuje pri dvoch úkonoch 417,34 eur, s režijným paušálom 2 x 12,52 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) spolu 442,38 eur. Pokiaľ ide o ďalší úkon právnej služby – repliku sťažovateľa, ústavný súd konštatuje, že neobsahujú nové, resp. ústavnoprávne relevantné skutočnosti, ktoré mu nie sú známe, preto odmenu za uvedené úkony nepriznal. Keďže právna zástupkyňa sťažovateľa je platiteľkou dane z pridanej hodnoty, uvedená celá suma bola zvýšená o daň z pridanej hodnoty vo výške 20 % podľa § 18 ods. 3 vyhlášky a podľa zákona č. 222/2004 Z. z. o dani z pridanej hodnoty v znení neskorších predpisov. Ústavný súd teda priznal úspešnému sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia 530,85 eur (bod 4 výroku rozhodnutia).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. januára 2024

**Peter Molnár
predseda senátu**